

Patonay Anita – Lehetőség

Dél-Alföldi Regionális Diákszínjátzó Találkozó 2018. március 16-17. Kecskemét

Diákszínjátzónak lenni egy lehetőség. Lehetőség arra, hogy egy közösséghez tartozhass, hogy színházon keresztül gondolkozhass, hogy megfogalmazhadd véleményed, és a színjátzás eszközével ezt meg is mutathadd.

Ez a lehetőség jellemezte az ODE Dél-Alföldi Regionális Diákszínjátzó Találkozóját 2018. március 16-17-én Kecskeméten.

A rengeteg diákszínjátzó találkozó során résztvevőként és zsűriként is sokat gondolkodtam azon, hogy mi kell egy jó diákszínjátzó találkozóhoz. Elsőként mindig a hangulat jutott eszembe. Olyan hangulatot képzeltem magam köré, ahol a diákok örömmel fogadják egymás előadásait, akár nyílt színi taps is kitörhet, együtt sírunk és együtt nevetünk a más diákok által készített előadásokon. Úgy érzem, hogy az elmúlt évek során ez nagyon jól működik a regionális találkozókon. Fesztelen a hangulat, a diákok alig férnek be egy-egy előadásra, mert mindenki kíváncsi a másik munkájára. És Kecskeméten is így működött. Hatalmas élmény volt, hogy szinte mindig telt ház előtt játszhattak a diákok. Nézték egymást a fiatalok. Olyan közösségi élményben lehetett része a játzóknak, amely a kíváncsi és támogató atmoszférát teremtő társaikról is szólt. Kecskeméten rendezett diákszínjátzó találkozóon tehát rengeteg diák volt jelen, résztvevőként, nézőként, szervezőként, önkéntesként.

A szervezést Józsa Katától a fiatalok vették át. Pontosabban Kata átadta a fiataloknak a stafétát. Vagyis át tudta adni a fiataloknak, akik éltek a helyzettel és egy közvetlen és dinamikus feszített tudtak megvalósítani. Pontosan működött minden. Nem volt kapkodás, csúszás, gördülékenyen zajlott az idei diákszínjátzó találkozó. Meg kell említenem a háttérben önkéntesként jelen lévő fiatalok munkáját. Minden helyzetben készségesen reagáltak a felmerülő nehézségekre. A fesztelen hangulathoz az ő jelenlétük is hozzátartozott. Józsa Kata szervező nyugalma és kiegyensúlyozottsága és háttérmunkája adta meg az erős alapot ahhoz, hogy ez a találkozó ilyen harmonikusan és derűsen meg tudott valósulni.

Tehát egy jól működő diákszínjátzó találkozóval kapcsolatban elmaradhatatlan a jó szervezés is. Ami nem csupán arról szól, hogy amikor ott vagyunk 1-2 napig zökkenőmentesen menjen minden, hanem szól az előkészületekről, az előadások sorrendbe rakásáról, a szünetek tervezéséről, a szakmai beszélgetésekre elég idő hagyásáról,... És ez meg tudott valósulni Kecskeméten.

Jó lehetőségnek láttam, hogy a szervezők teret biztosítottak olyan előadásoknak is, amelyek nem az ODE regionális találkozójának minősítésben résztvevő produkciói, hanem csupán a diákszínjátszás képviselői (*Casting*, r.: Orbán Edit, Kecskeméti Színjátszó Műhely drámaszakkörösei; *Arany János balladái másképp*, r.: Orbán Edit, Gold project, Kecskemét). Ezek az előadások kikapcsolódhattak a nézők, és másmilyen jelenléttel lehetett figyelni. A hangulat itt még fesztelenebb volt.

A találkozó során a veszprémi Pannon Egyetem dráma - és színházismeret tanár szakos hallgatóinak (Farkas Máté – Fekete Balázs – Darabos Petra – Keszte Bálint – Hornok Máté) villámkritikáit olvashattuk. Hihetetlen gyorsan születtek az írások, amelyeket nyomtatott formában sok jelenlévőhöz jutottak el. (És nekem is sokat segítettek a rögzítéssel.)

A legmeghatározóbb élményem, hogy diákok is rendeztek diákszínjátszó előadásokat. És több önálló kezdeményezést is láthattunk. Nem új dolog, nem is újszerű, mégis olyan atmoszférát teremtettek az előadások azzal, hogy tudtuk mi és tudta a közönség is, hogy ez bizony diákrendezés, amilyen hangulat felbecsülhetetlen értékkel bírt. Nagyon inspiráló olyan közegben lenni, ahol a diákok is teret kapnak arra, hogy megmutathassák színházon keresztül gondolataikat. Ez megerősített abban, hogy még több bátorítást kell adni a fiataloknak, hogy igen, ez egy jó irány, nekünk pedig hagyni kell őket alkotni.

Ami elgondolkodtató volt számomra az a találkozó zárása. A minősítések kiosztása. Hiába mondjuk a diákoknak, hogy nem a minősítés a fontos, hanem a részvétel, még mindig nem tud hatékonyan működni. Ebben kell, hogy segítsenek a csoportvezetők is.

Én így láttam. Zsúriként.

A diákszínjátszó találkozó csoportjairól

9 előadásból 6 kecskeméti és 3 nem kecskeméti előadás volt jelen. Mit is jelent ez számomra? Azt, hogy a kecskeméti műhely rendkívül erős, és ez nagyon biztató, viszont a dél-alföldi régióban hol van a többi diákszínjátszó csoport? Lehet, hogy vannak csoportok, csak nem jönnek el a találkozóra? De miért?

Határozottan jó volt diákközösségeket színpadon látni. A közös játék öröme és ereje jelent meg mindegyik előadásban. Az volt a benyomásom, hogy a diákok olyan pedagógusok, diákszínjátszó rendezők kezében vannak, akik jól tartják kezükben a csoportokat és közösséggé tudják formálni őket. A diákszínjátszásnak itt tényleg közösségformáló ereje volt.

A diákszínház találkozó

Előadásairól

A csoportok többsége az életjátékokat választotta, háttérben maradtak a megírt darabok. A munkafolyamatok többsége az improvizációra épült, közös utakat kerestek a diákok és a csoportvezetők számára is fontos témáról. A témák többségében a szexualitást, a zaklatást, a férfivá- és nővé érés küzdelmeit, a társadalomba való beilleszkedést járták körül. Az előadások többségét a lendület, a humor, a játékkedv vitte előre. A diákokat körülvevő világra való reflektálás, a kritikai hozzáállás a környezetükhöz markánsan két előadásban jelent meg (*Na, most akkor...*, r.: Szebeni Zoltán, Horváth Mihály Gimnázium-11.d vagy *Fehérzaj*, r.: Sárosi Gábor, Ifjú Morbid Színpad). Az életkorból fakadó problémára épülő szerelemmel, ismerkedés nehézségeivel foglalkozó előadás erős helyzet- és jellemkomikummal élve mutatta meg ezeket a feszültséggel teli helyzeteket (*Rém/Álom/Pár-LeftLovers*, r.: Kecskés Dóra, Kadások színházszínház). Üde színfoltot mutatott a versszínházi forma az életjátékok és a megírt dárak között, mert ez a műfaj, már nem annyira használt a diákszínház körében (*A walesi bárdok*, r.: Leszkovszki Anna, Petőfi Színpad - Mi és a Csodaszőnyeg csoport). Olyan előadás is bemutatkozott, ahol a játszóik olyan erős játszóik kedvvel és hittel és felszabadultsággal voltak jelen a színpadon, hogy érthetlenné vált az, miért ezt a darabot választották megmutatásra (*Csiszolatlan búbáj*, r.: Tömő György, Martonvásári Színházszínház közössége). Volt olyan előadás, amely újságcikk nyomán született, és egy nyomozás volt a középpontjában és olyan erős képi világot tett fel a nézők számára, hogy maga a történet eltűnt és a nyomozás eltörpült az előadás során (*Kecskemét Noire*, r.: Sárosi Gábor, Katonások Színházszínház). Nem csak újságcikk feldolgozásából születhet nehezen egy előadás, hanem egy film alapján elkészített színházi előadás is tele lehet dramaturgiai, történetvezetési, a nehezen megtalálható mondanivaló buktatóival. Így történt ez *Kedves Sixsmithben* (r. Kanizsai-Nagy Ákos, Once Társulat) is. Teremtéstörténetet elmesélni is nagy kihívás. Pláne, ha az olyan történet, amit játszóik raknak össze.

Az előadások közül a diákkezdemenyyezések izgalmassá és különlegessé tették a találkozó hangulatát. Mind a három esetben a színházcsinálás ereje hatotta át az előadásokat. Érdekes kezdemenyezésnek tűnt a *Sixsmith* című előadás. Szólt a szerelemről, szeretetről, a művészet mindenhatóságáról és még sok minden másról, túl sok mindenről. A fiatal rendező biztos kézzel vezette a színészeit és ők biztosan vitték előre a történetet. Viszont a túl sok mesélnivaló az emberi helyzetek kibontására nem adott lehetőséget. Csupán egy-két pillanatban mutatkozott meg, hogy igen egy erősen végiggondolt történet, egy jó dramaturgiai háttér olyan inspiráló helyzetet teremthetne a játszóknak, hogy tényleg játszani tudjanak,

illetve a rendező kibontakoztathassa az előadásban már most fel-felbukkanó izgalmas látványvilágra épülő ötleteit.

Az *Énekóra* című előadás két végzős diák kezdeményezése. Szalai Katáé és Varga Leventéé. Hihetetlen pontos játékot és lüktető előadást láthattunk tőlük. Az előadásnak túl hamar vége lett. A darab dialógusa hatásosan szólalt meg, de a játszóknak még nem adtak teret a színészi játéknak, pedig az előadásban benne volt maximálisan annak lehetősége, hogy mind a két szereplővel tudjunk menni, együtt küzdeni, együtt próbálni énekelni. Olyan szűk teret választottak az előadásnak, hogy a levegőtlenesség minket is fojtogatott, így követni tudtuk az énekelni akaró lány történetét. Szurkolok nekik a felvételihez.

A harmadik előadás, a *Rém/Álom/Pár-Leftlovers* a szerelem kérdéseivel foglalkozott. Három pár kapcsolatán keresztül láthattuk mi nézők a mai fiatalok szerelmi küzdelmeit. Ezeket a nehézségeket hol humorosan, hol véresen komolyan, hol maghatóan, hol nyersen. A zene tombolása itt nem zavart. A fiatalok életérzésének megfelelt. A formai világ kevert volt: hol táncos, hol mozgásszínházi elemeket használó, hol prózában jelentek meg azok az apró helyzetek, amelyekben magunkra ismerhetünk. A rendező Kecskés Dóra összefogott egy csapatot, végigvitt egy koncepciót. Több helyen érdemes rövidíteni, és még inkább szervesíteni a mozgást az adott szituációkhoz. Minden probléma ellenére egy lüktető közösség mesélt el egy fontos emberi, ellentmondásokkal teli helyzetet. Ezért is kapta meg Kadások Színház Színjátszóköre az egyik arany minősítést.

A másik arany minősítést a *Na most akkor...* című előadás kapta Szentesről. Erdős Virág versét dolgozta át az egyik diák. Az identitáskeresés, a női-férfi viszony, a mitkezdjünk magunkkal- és másokkal helyzetek váltakozása sodróerejű dinamikát adott az előadásnak. Hihetetlen erős jelenléttel és energiával töltötte meg a csapat a színháztermet. Fontos volt számukra az előadás, és így vált fontossá a nézők számára is. A humor nagyon meghatározó volt az előadásban, ami könnyítette például az önvallomások, az élethelyzetek sűrűségét.

Ennek az előadásnak az ellenpólusa volt a sárbogárdi Petőfi Színpad csoportjának előadása. Ezek a fiatalok arra szerződtek, hogy megmutassák együtt nekünk *A walesi bárdok* című balladát ritmusjátékkal, akusztikai hatásokkal, prózával. A csoport kissé bátortalanul működött, pedig kezdeményezésük respektálandó. 6 diákszínházi hitelesen meg tudott szólaltatni egy Arany-balladát Leszkovszky Anna rendezésében.

Látványvilág szempontjából a legerősebb a *Kecskemét Noire* című előadás volt. Erősen szerkesztett képekkel mutatta meg a Katonások Színház Színjátszóköre, hogy milyen az a szürreális világ, ahol egy embernek három alteregója abszurd helyzeteket kreál. Az előadásban néha

nem lehetett követni a történetet, a gondolati íveket. Keresni kellett, hogy vajon mi miért történik. A diákok viszont sziporkázó színházi pillanatokot hoztak létre, erős jelenléttel, izgalmas megoldásokkal.

Erős színházi pillanatok voltak jelen az *Ősleves* című előadásban is. A diákok hihetetlen alázattal jelenítették meg magát a káoszt. A darab olyan vizuális jelrendszert használt, mely belső maradt. A játzó fiatalok maximális impulzivitással működtették a jeleket, az látszódot, hogy ők értik. A nézők viszont nem kaptak hozzá elég kulcsot, hogy fejteni tudjunk. A találkozó egyik legcsodálatosabb pillanata ebben az előadásban valósult meg, olyan volt, mint amikor egy No színházban ülne az ember, ahogy a tanár pusztán magánhangzók használatával irányítja az osztályát. A Katona Kamra csapata rendkívül összehangoltan működött.

Így volt ez a *Fehérzaj* című előadásban is. Az Ifjú Morbid Színpadosok együtt lüktettek a színpadon. Rengeteg témát feldobtak a történetben: abortusz, drog, boldogságkeresés, oktatás, de sajnos nem mindegyik téma került kifejtésre, így a mélysége a véleményeknek és a gondolatoknak elmaradt. A rádióbeszélgetés keretét működtető két fiatal fantasztikus összhangban adta meg az előadás ritmusát. Olyan játékkedv sodorta végig az előadást, amely minket is tovább tudott sodorni. A frappáns és humoros megoldások kizökkentették az embert a hétköznapi valóságából, de a hosszabban tartott sötétségben a hétköznapi helyzetek éle, tragikussága, igazságtalansága ütni tudott.

A *Csiszolatlan bűbáj* című előadás története színpadon nehezen megvalósítható történet. Tele van helyszínváltással, varázslattal, mágiával, amit küzdelmes megjeleníteni a színpadon. Az előadás a lehető legjobbat hozta ki magából, ugyanis olyan frappáns és humoros helyzetekkel oldották meg a váltásokat, a varázslatot, hogy az ember egy idő után hátradőlt és nevetett. Az előadásnak több erénye volt: a játzók profin uralták a színpadot, hihetetlenül jól éltek a gegekkel és az azokra adott nézői reakciókkal, óriási összhang volt a játzók között, és a játzók maguk hihetetlen felszabadultsággal léteztek a színpadon. Milyen jó lett volna, ha egy jobban meghúzott, és emberekről szóló történetet raknak színpadra.

Szakmai beszélgetéseiről

A szakmai beszélgetésekre 20 perc jutott egy-egy csoporttal. Komáromi Sándorral, zsűritársammal úgy döntöttünk, hogy jó lenne, ha a csapatok mondanának először magukról néhány mondatot és utána magáról az előadásról: miért ezt a témát, darabot... választották, és azt is kértük tőlük, hogy meséljenek arról, hogy milyen munkafolyamatban készült az előadásuk. És utána jeleztünk vissza a diákszínjátzó előadásokra, azt az irányvonalat

követve, amit az Országos Diákszínjátszó Egyesület küldött számunkra. A valós beszélgetés az időkeret miatt, inkább a mi visszajelzéseinkről szóltak, és csupán ha maradt idő, akkor tudtuk tovább vinni a Ti hogyan látjátok? kérdéssel.

Minősítések:

Két arany:

1. Na most akkor... - HMG Horváth Mihály Gimnázium, Szentes - 11.d r.: Szebeni Zoltán
2. Rém/álm/pár/LeftLovers - Kadások Színjátszókör - r. Kecskés Dóra

Két ezüst:

1. Fehérzaj, Ifj. Morbid Színpad - r. Sárosi Gábor
2. Ősleves, Katona Kamra - r. Sárosi Gábor

Egy bronz:

1. Kecskemét Noire, Katonások Színjátszókör - r. Sárosi Gábor

Különdíjak:

Mindegyik különdíjat a helyzet szülte. Az egyéni elnevezések azért történtek, mert olyan különleges pillanatoknak voltunk tanúi a diákszínjátszó fesztiválon, ami az egyedi elnevezések mellett szóltak.

Egyéni:

Belényesy Zsófia: "a színházi jelenség" különdíja

Szalai Kata: "a legerősebb jelenléti energia" különdíja

Simon Olivér: "a feledhetetlen alakításáért" különdíja

Négy muskétás-díj: Fekete Péter, Varga Levente, Tóth Attila, Kanizsai-Nagy Ákos

Csoportos:

A Felednélek csoport: "a kihívások kereséséért" különdíj

A Once Társulat "Legyen Twice!" különdíja

A Katonások Színjátszókör "a színházi víziók" különdíja

A Petőfi Színpad - Mi és a Csodaszőnyeg csoportja "a versszínházi forma újjáélesztéséért" különdíja

A Martonvásári Színjátszók Közössége "az önfeledt pillanatokért" különdíj

A diákszínjátszással kapcsolatos szakmai kérdések a Kecskeméten látottak és tapasztaltak alapján

A zsűrizésen előkerültek olyan szakmai kérdések, amelyekkel jó lenne, ha foglalkoznánk és közös utakat keresnénk a diákok érdekében.

Mit kezdünk olyan személyes történetekkel a diákszínjátszásban, amelyeket megosztanak velünk a diákok a próbafolyamat során? El kell-e engedni ezeket a nagyon erős helyzeteket, ami a nézők idegeit is felborzolja, de a helyzet szereplői magukra ismernek, mert önmagukat látják vagy játsszák? Ilyenkor milyen szempont érvényesüljön jobban: színházi vagy pedagógiai? Mit kezdünk a diákok titkaival? A saját titkok hogyan tudnak színházi helyzetté válni? Mikortól válik fikcióvá, hogyan lehet elemelni ezeket a helyzeteket? Egyáltalán el kell-e emelni? Egy diák mennyire van és lehet tisztában azzal, hogy milyen következményekkel jár a személyes történetek megjelenítése színpadon? Hogyan válhatnak ezek a történetek színházzá?

Az értékelő zsűri kettős Patonay Anita és Komáromi Sándor volt.